

1/2024

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS

Vahvistetut lait	2
Hallituksen esitykset.....	3
Valtioneuvoston asetukset	4

OIKEUSTAPAUKSET

Korkein oikeus	4
Korkein hallinto-oikeus.....	7
KKO:n valitusluvut.....	16

VAHVISTETUT LAIT

Työeläkelakien ja maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammatitautilain muuttamista koskeva lainsäädäntö (1089–1096/2023)

HE 27/2023
StVM 7/2023

Lait tulivat voimaan 1.1.2024.

Työntekijän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, maatalousyrittäjän eläkelakia, merimieseläkelakia, julkisten alojen eläkelakia, Eläketurvakeskuksesta annettua lakia, maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammatitautilakia sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annettua lakia muutettiin.

Työeläkelakien säännöksiä työeläkeotteen antamisesta muutettiin sähköisen työeläkeotteen sekä työeläkejärjestelmän sähköisten asiointipalvelujen käytön edistämiseksi. Syksystä 2026 alkaen vuosittain annettava, syntymävuosiluokkakokohtaisia eläkeikärajoja koskeva asetus voidaan antaa enintään kuukautta entisen säännöksen sallimaa myöhemmin.

Eläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkkeen rahastointivastuuseen liittyvää ansiorajaa korotettiin niin, että se jatkossa rajaa kaikkein lyhimät, korkeintaan keskimäärin muutaman kuukauden mittaiset työsuhteet rahastoinnin piiristä pois. Ansiorajan korottamisen tavoitteena on ottaa huomioon työnantajan rajalliset vaikutusmahdollisuudet työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä työsuhteissa sekä keventää rahoituksen toimeenpanoa.

Apurahalla tieteellistä tutkimusta tekevien tai taiteellista toimintaa harjoittavien eläkevakuuttamista koskevia säännöksiä muutettiin siten, että apurahansaajalle vahvistettu työtulo voidaan tietyin edellytyk-

sin apurahansaajan hakemuksesta tarkistaa kesken vakuutuskauden, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu muutoksia. Muutosten myötä apurahansaajan työskentely ja siihen liittyvä sosiaaliturva kohdentuvat oikea-aikaisesti myös silloin, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu olennaisia muutoksia.

Eläketurvakeskuksen oikeutta saada tietoja valvontaa varten täydennettiin. Tavoitteena on lisätä Eläketurvakeskuksen edellytyksiä valvoa osakeyhtiöiden osakkaiden vakuuttamisvelvollisuutta. Lisäksi säännös Eläketurvakeskuksen oikeudesta saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan uudistettiin.

Lisäksi työeläkelakeihin tehtiin eräitä tekniluonteisia muutoksia.

Lait vuoden 2024 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta (1193–1198/2023)

HE 34/2023
VaVM 8/2023

Lait tulivat voimaan 1.1.2024. Rahastopoikkeusta koskevat säännökset ovat voimassa vuoden 2025 loppuun ja niitä sovelletaan vuosien 2024 ja 2025 verotuksessa.

Säädettiin laki vuoden 2024 tuloveroasteikosta. Laki sisältää valtionverotuksessa sovellettavan progressiivisen ansiotulon tuloveroasteikon. Asteikon tuloarajat korotettiin noin 2,8 prosentilla indeksitarkistuksen vuoksi.

Tuloverolakia muutettiin siten, että työtulovähennyksen enimmäismäärää ja poistumaprosenttien tuloarajat sekä perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin. Työtulovähennyksen ja perusvähennyksen muutoksissa on otettu huomioon hallitusohjelman kirjaukset

työn verotuksen keventämisestä sekä indeksitarkistuksesta. Työtulovähennyksen ikään perustuvaa enimmäismäärän korotusta muutettiin siten, että korotus poistetaan alle 65-vuotiailta. Lisäksi enimmäismäärän korotus kaksinkertaistettiin 65 vuotta täyttäneillä 600 eurosta 1200 euroon. Asunnon ja työpaikan välisiä matkakustannuksia koskevan vähennyksen omavastuuosuutta nostettiin 750 eurosta 900 euroon. Työttömänä ja perhevapaalla olleiden matkakuluvähennyksen omavastuuosuuden alennusta muutettiin vastaavassa suhteessa. Kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä koskevaa korotettua kotitalousvähennystä jatkettiin vuodelle 2024. Laillistetun fysioterapeutin antama fysioterapia ja laillistetun toimintaterapeutin antama toimintaterapia säädettiin kotitalousvähennykseen oikeuttaviksi töiksi. Lisäksi tuloverolakia muutettiin siten, että lakiin vuonna 2023 lisätyn, yhteisöjen yleistä verovelvollisuutta tosiasiallisen johtopaikan perusteella koskevan, määrättyihin rahastoihin sovellettavan määräaikaisen rahastopoikkeuksen voimassaoloa jatkettiin kahdella vuodella.

Ulkomaisten avainhenkilöiden lähdeverotuksen alainen työskentelyaika pidennettiin 48 kuukaudesta 84 kuukauteen.

Perintö- ja lahjaverolain säännöstä perintöveron pidennetystä maksuajasta pidennettiin kahdesta vuodesta kymmeneen vuoteen. Muutoksen myötä maksamatonta perintöveroa ei peritä ulosottoiteitse, sen perusteella ei haeta verovelvollista konkurssiin eikä tietoa siitä merkitä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa säädettyyn verovelkarekisteriin ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut veron ensimmäisestä eräpäivästä. Veronlisäyksestä ja viivekorosta annettuun lakiin lisättiin säännös, jonka nojalla maksamatta olevasta

perintöverosta peritään alennettua viivästyskorkoa.

Verohallinnosta annetun lain lakitekstissä olevat viittaukset veroasiamies-virkanimikkeeseen korvattiin sukupuolineutraaleilla ilmaisuilla.

Lait tietosuojalain ja henkilö-tietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain muuttamisesta (1225–1226/2023)

HE 62/2023
HaVM 9/2023

Lait tulivat voimaan 1.1.2024.

Tietosuojalakia ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia muutettiin. Muutosten tarkoituksena on tehdä lainsäädäntöön Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön täytäntöönpanon kannalta välttämättömät muutokset. Lakeihin lisättiin säännökset, joiden mukaan rekisteröidyllä on tietosuojavaltuutetun passiivisuustilanteessa valitusmahdollisuus. Jos tietosuojavaltuutettu ei ole käsitellyt asiaa kolmen kuukauden kuluessa sen vireilletulosta tai ilmoittanut tässä ajassa rekisteröidylle arviota päätöksen antamisajankohdasta, rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus hallinto-oikeudelle ja valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan asian tutkimatta jättämistä koskevaan päätökseen.

Tietosuojalain ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain säännöksiä henkilötunnuksen käsittelystä täsmennettiin. Lakeihin tehtiin myös Euroopan unionin tietosuojalainsäädäntöön perustuvia teknisiä täsmennyksiä.

Tietosuojalakiin lisättiin säännökset tietosuojavaltuutetun oikeudesta siirtää ratkaisuvalltaa esittelijöinä toimiville virkamiehille asioissa, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut. Säännösten tarkoituksena on parantaa edellytyksiä siihen, että perustuslaissa ja hallinto-laissa turvattu rekisteröidyn oikeus asian viivytyksettömään käsittelyyn toteutuu.

Laki vanhemmuuslain muuttamisesta sekä siihen liittyvät lait (1231–1234/2023)

HE 33/2023
LaVM 5/2023

Lait tulevat voimaan 1.1.2025.

Vanhemmuuslakia, oikeusgeneettisistä isyystutkimuksista annettua lakia, lapsen huolto ja tapaamisoi-keutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettua lakia sekä sukupuolena vahvistamisesta annettua lakia muutettiin.

Vanhemmuuslain ja oikeusgeneettisistä isyystutkimuksesta annetun lain muutokset mahdollistavat jatkossa synnyttäneen äidin äitiyden selvittämisen ja vahvistamisen tilanteessa, jossa äitiydestä ei ole saatavilla asiakirjanäyttöä tai asiakirjanäytön luotettavuudesta ei saada riittävää selvitystä. Oikeusgeneettisistä isyystutkimuksesta annetun lain isyyden selvittämistä koskevat säännökset laajennettiin koskemaan myös synnyttäneen äidin selvittämistä. Lisäksi oikeusgeneettisistä isyystutkimuksesta annettua lakia muutettiin siten, että tuomioistuin voi määrätä oikeusgeneettisen tutkimuksen tehtäväksi viimesijaisesti myös haudatusta vainajasta. Lisäksi kyseisen lain nimikettä muutettiin siten, että lain nimi olisi jatkossa laki oikeusgeneettisistä vanhemmuustutkimuksesta.

HALLITUKSEN ESITYKSET

Hallituksen esitys (HE 89/2023) eduskunnalle väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä tehdyn Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä tehdyn Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen nro 190 sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Yleissopimus ja sitä täydentävä suositus hyväksyttiin kesällä 2019 Kansainvälisen työjärjestön työ-

konferenssissa. Yleissopimuksen tarkoituksena on suojella työntekijöitä ja muita työelämässä toimivia henkilöitä väkivallalta ja häirinnältä. Sopimus sisältää määräyksiä keskeisistä periaatteista, suojelusta ja ehkäisemisestä, täytäntöönpanosta ja oikeuskeinoista sekä ohjauksesta, koulutuksesta ja valistuksesta.

Yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 25.6.2021. Suomen osalta yleissopimus tulee voimaan kahdentoista kuukauden kuluttua päivästä, jona sen ratifiointi on rekisteröity. Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan.

Hallituksen esitys (HE 100/2023) eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi saamelaiskäräjistä annettua lakia ja rikoslakia. Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistamisen tavoitteena on suojella ja edistää saamelaisten itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä parantaa saamelaisten kieltään ja kulttuuriaan koskevan itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä. Esityksen tarkoituksena on toteuttaa YK:n ihmisoikeuskomitean 1.2.2019 julkaisemat ratkaisut saamelaiskäräjien vaaliluetteloon hyväksymistä koskevissa valitusasioissa. Ratkaisut liittyvät erityisesti lain 3 §:ään, mutta komitea kehottaa Suomea myös laajemmin toteuttamaan tarvittavat toimet toteuttaakseen kansallisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevasta yleissopimuksesta seuraavan velvollisuuden estää vastaavat oikeudenloukkaukset jatkossa. Samalla komitea painotti saamelaisten itsemääräämisoikeutta määrätä asemastaan ja yhteisönsä jäsenyydestä. Esityksessä on kyse Suomen ratifioiman kansallisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan vuoden 1966 yleissopimuksen, samoin kuin vuodelta 1965 olevan kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamisesta koskevan yleissopimuksen asettamien velvoitteiden toteuttamisesta.

Viime vaalikausina on käynnistetty useita hankkeita saamelaiskäräjälain uudistamiseksi, joista osa on johtanut hallituksen esityksen asteelle. Tämä työ on jatkunut kuluvalla vaalikaudella, ja lain uudistaminen sisältyy hallitusohjelmaan. Sen mukaan hallituksen esitys saamelaiskäräjälaista annetaan vuoden 2023 loppuun mennessä kansliapäällikkö Timosen toimikunnan työn pohjalta yhteistoiminnassa Saamelaiskäräjien kanssa.

Saamelaisten itsemääräämisoikeutta ja saamelaiskäräjien itsehallinnollista asemaa korostetaan esityksessä. Lain tarkoituksypykälään lisättäisiin viittaus saamelaisten itsemääräämisoikeuteen, ja saamelaiskäräjien toimivaltasäännöstä kehitetään. Saamelaiskäräjien kertomus ehdotetaan jatkossa annettavaksi suoraan eduskunnalle. Saamelaiskäräjien tehtäviä, organisaatiota ja toimintaa koskevat asetuksenantovaltuudet ehdotetaan poistettaviksi ja sääntely toteutettavaksi lailla ja saamelaiskäräjien työjärjestyksellä. Kaksisataaviisikymmentä äänioikeutettua saamelaista voisi jatkossa tehdä aloitteen saamelaiskäräjille sen tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Oikeutta äänestää saamelaiskäräjien vaaleissa koskevaa saamelaisen määritelmäsäännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että kysymys olisi nimenomaan henkilön merkitsemisestä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon, eli äänioikeudesta saamelaiskäräjien vaaleissa, ei siitä, ketä on pidettävä ylipäänsä saamelaisena. Saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana itse määrittää, kuka on saamelainen, eli niin sanottua ryhmäidentifikaatiota ehdotetaan vahvistettavaksi uudistamalla vaaliluettelon merkitsemisen objektiivisia edellytyksiä yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa laaditulla tavalla ja laajentamalla vaalilautakunnan kokoonpanoa. Objektiivisten edellytysten muotoilussa on huomioitu parafoidun pohjoismaisen saamelaisoppimuksen yhteispohjoismainen määräys. Vaaliluetteloon merkitsemistä koskevan asian muutoksenhakua uudistettaisiin siten, että ensimmäisenä varsinaisena muutoksenhakuasteena toimisi itsenäinen ja riippumaton muutoksenhakulautakunta. Sen päätöksistä haetaan muutosta korkeimmalta hallinto-oikeu-

delta, jos tämä myöntää valitusluvan. Vaaliluettelo laadittaisiin uudestaan uusittujen vaaliluetteloön hakeutumisen kriteereiden pohjalta.

Säännöstä viranomaisten neuvotteluvuoroituksesta uudistetaan yhteistoiminta- ja neuvotteluvuoroitukseksi. Velvoitteen menettelyvaatimuksista sekä saamelaisten oikeuksien huomioinnon ottamisesta säädetttäisiin tarkemmin. Saamelaiskäräjälain joiltakin osin jo vanhentuneeksi käynnyttä sääntelyä ehdotetaan myös muutoin nykyaikaistettavaksi. Tämä koskee erityisesti lain kirjanpitoa ja tilintarkastusta koskevia säännöksiä. Saamelaiskäräjät ehdotetaan lisättäväksi rikoslain virkarikoksia koskevaan sääntelyyn.

Esityksen toteutuessa Suomen lainsäädännön arvioidaan tulevan sopusointuun kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kanssa ja ottavan huomioon kansainvälisen oikeuden tasolla viime vuosikymmeninä tapahtuneen kehityksen. Lait ovat tarkoitettaviksi tulemaan voimaan 1.7.2024.

Hallituksen esitys (HE 102/2023) eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia eli niin kutsuttua hankintalakia sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia eli niin kutsuttua erityisalojen hankintalakia.

Hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin esitettävillä muutoksilla huomioitaisiin Euroopan unionin lainsäädännön hankintojen ilmoittamista koskevat muutokset. Lisäksi esitetään muutettavaksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston hankintavalvontaa koskevaa määräaika-

Esityksessä ehdotetaan lisäksi korjattavan Euroopan komission tarkastuksessa havaittu puute erityisalojen hankintalain sanamuodoissa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALTIONEUVOSTON ASETUKSET

Valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta (1066/2023)

Asetus tuli voimaan 14.12.2023.

Uuden luonnonsuojelulain (9/2023) nojalla annettiin uusi valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta.

Asetuksella säädettiin luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatimisesta, luonnonsuojeluohjelmasta, Natura 2000-verkostoon kuuluvaan alueeseen vaikuttavaan toimenpiteeseen annettavasta ilmoituksesta, suojelluista ja tiukasti suojelluista luontotyypeistä, eliölajien rauhoittamisesta, uhanalaisista ja erityisesti suojeltavista eliölajeista, Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävistä eliölajeista sekä luonnonsuojelualueiden hankinnasta ja korvausten jakottamisesta.

KORKEIN OIKEUS

KKO:2023:83

Turvaamistoimi – Työsopimus – Kilpailukieltö

A:n työsopimuksessa oli kilpailukieltöehto. A oli irtisanonut työsopimuksensa ja irtisanomisajan päättymisen jälkeen aloittanut välittömästi toisen yhtiön palveluksessa. A:n entinen työnantaja B Oy vaati oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n nojalla, että A:ta kielletään sakkon uhalla toimimasta toisen yhtiön palveluksessa.

Korkein oikeus katsoi, että B Oy:llä oli A:ta vastaan sellainen oikeus, joka voitiin vahvistaa ulosottokaaren 2 luvun 2 §:n 1–4 kohdissa tarkoitettulla ratkaisulla. Turvaamistointa koskevan vaatimuksen tutkimiselle ei siten ollut estettä. (Ään.)

OK 7 luku 3 §

KKO:2023:84

Pakkokeino – Etsintä – Kotietsintä – Yleinen kotietsintä

Huumausainerikoksesta epäillyn A:n asunnossa oli suoritettu kotietsintä. A:lle, joka oli kotietsinnän ai-

kaan pidätettynä, ei ollut varattu tilaisuutta olla etsinnässä saapuvilla. Etsinnässä oli ollut läsnä A:n kanssa asunnossa asunut B, joka oli myös epäilty rikoksesta.

Korkein oikeus katsoi, että ko-tietsinnässä ei ollut menetelty laissa edellytetyllä tavalla, kun A:lle, jota ei ollut pidettävä pakkokeinolain 8 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoi-tetulla tavalla poissa olevana, ei ol-lut varattu tilaisuutta olla etsinnässä saapuvilla.

PakkokeinoL 8 luku 5 § 2 mom

KKO:2023:85

Tappo – Kuolemantuottamus – Törkeä kuolemantuottamus – Vahingonkorvaus – Korvattava vahinko – Henkinen kärsimys

A:n kuljettama henkilöauto oli ajautunut ajoradalta penkereelle ja törmännyt ajoradalta suistumi-sen jälkeen puuhun seurauksin, että autossa kuljettajan viereisellä paikalla matkustajana ollut D ja ta-kaistuimella matkustajina olleet B ja C olivat menehtyneet. A:n veren alkoholipitoisuus ajon jälkeen oli ollut 1,68 promillea. Auton nopeus ulosajotilanteessa oli ollut ainakin 120 kilometriä tunnissa, kun suurin sallittu ajonopeus onnettomuuspai-kalla oli ollut 100 kilometriä tun-nissa.

Korkein oikeus katsoi ratkai-susta ilmenevillä perusteilla, et-tei A:n kuljettaman auton tieltä suistumista ja siinä matkustajina olleiden kuolemaa voitu pitää A:n menettelyn varsin todennäköise-nä seurauksena. A:n ei katsottu aiheuttaneen autossa matkustaji-na olleiden henkilöiden kuolemaa tahallaan, ja syyte kolmesta taposta hylättiin. A:n katsottiin syyllistyneen nuorena henkilönä tehtyihin kolmeen törkeään kuolemantuotta-mukseen.

B:n ja D:n vanhemmat vaativat korvausta kuoleman heille aiheut-tamasta kärsimyksestä. Kysymys korvauksen tuomitsemisen kohtuul-lisuudesta. (Ään.) Ks. KKO:2002:83 KKO:2004:48 KKO:2008:79

RL 21 luku 1 §

RL 21 luku 9 §

VahL 5 luku 4 a §

KKO:2023:87

Tavaramerkki – Tavaramerkki-oikeuden sammuminen

A oli saattanut Suomessa markki-noille juomien hiilihapetuslaitteissa käytettäviä, uudelleentäytettävissä olevia hiilidioksidipulloja, joihin oli kaiverrettu A:n tavaramerkki ja kiin-nitetty A:n etiketti. A:n tavaramerk-keihin perustuvat yksinoikeudet oli-vat kysymyksessä olevien pullojen osalta sammuneet niiden markki-noille saattamisen myötä.

Saatuun kuluttajilta tyhjinä pa-lautuneita A:n markkinoille saat-tamia hiilidioksidipulloja B Oy oli poistanut niistä A:n etiketin ja kor-vannut sen käyttäen kahta erilai-sin merkinnöin varustettua omaa etikettiään siten, että pulloon jäi näkyviin siihen kaiverrettu A:n ta-varamerkki. Tämän jälkeen B Oy oli täyttänyt pulloit uudelleen hiilidiok-sidilla sekä myynyt niitä.

Kansallisen ja EU-tavaramerkin haltijan A:n perusteltua syytä ja ai-hetta vastustaa B Oy:n menettelyä arvioitiin sillä perusteella, synty-i-ko B Oy:n myymistä hiilidioksi-di-pulloista kuluttajille virheellinen mielikuva B Oy:n ja A:n välisestä taloudellisesta yhteydestä. Korkein oikeus katsoi ratkaisustaan ilmene-villä perusteilla, että B Oy oli toisella etiketillä varustettujen hiilidioksi-di-pullojen osalta loukannut A:n kan-sallisia ja EU-tavaramerkkejä.

TavaramerkkiL 9 § 2 mom

Tavaramerkkidirektiivi (EU)

2015/2436 15 art 2 kohta

Euroopan unionin tavaramerk-kiasetus (EU) 2017/1001 15 art 2 kohta

KKO:2023:88

Ulosottoakaari – Ulosottovalitus – Oikeudenkäyntikulut – Valtion korvausvastuu – Oikeudenkäynti-menettely – Päätöksen perustelee-minen

Käräjäoikeus oli kumonnut velalli-sen ja sivullisten ulosottovalitusten johdosta kaksi ulosmittauspäätöstä. Ulosmittaukset olivat perustuneet siihen, että sivullisten aseman ulos-mitatun omaisuuden omistajana oli katsottu perustuvan ulosottokaaren 4 luvun 14 §:ssä tarkoitettuun keino-tekoiseen järjestylyyn. Kun asiassa

oli kysymys näytöllisesti tulkinnan-varaisista tilanteista, valtiota ei vel-voitettu korvaamaan velallisen ja sivullisten oikeudenkäyntikuluja. Ks. KKO:2012:7

Kysymys myös käräjäoikeuden ja hovioikeuden päätöksen perustelee-misestä ulosottoasiassa.

UK 11 luku 20 §

KKO:2023:89

Seksuaalirikos – Raiskaus – Tör-keä raiskaus – Teräase – Rikos-oikeuden ajallinen ulottuvuus – Lievemman lain periaate

A oli riistänyt B:n vapauden ja koh-distanut tähän väkivaltaa ja sen uh-kaa. Vapaudenriiston kuluessa A oli myös pitänyt teräasetta kädessään ja kehottanut B:n ottamaan A:n suku-elimen suuhunsa, minkä B oli tehnyt.

Korkein oikeus katsoi ratkaisus-taan ilmenevillä perusteilla, että A oli pakottanut B:n sukupuoliyh-teyteen uhkaamalla käyttää tämän henkilöön kohdistuvaa teräaseella tehtävää väkivaltaa. Raiskauksessa katsottiin käytetyn teräasetta teko-aikana voimassa olleen rikoslain 20 luvun 2 §:n 1 momentin 5 kohdan (509/2014) edellyttämällä tavalla, ja menettelyn katsottiin täyttävän myös tuomitsemishetkellä voimas-sa olleen rikoslain 20 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan (723/2022) mukaisen vakavalla väkivallalla uhkaamista koskevan raiskauksen ankaroittamisperusteen. Asiassa sovellettiin tekoaikana voimassa ol-lutta lakia. Kun raiskausta oli pidet-tävä myös kokonaisuutena arvostel-len törkeänä, A tuomittiin törkeästä raiskauksesta.

RL 3 luku 2 §

RL 20 luku 2 § 1 mom 5 kohta (509/2014)

RL 20 luku 2 § 1 mom 1 kohta (723/2022)

KKO:2023:90

Vahingonteko – Törkeä vahingon-teko – Laiminlyöntirikos – Huo-neenvuokra

A, joka oli vuokrannut B:ltä sähkö-lämmitteisen omakotitalon, oli usei-den kuukausien ajan laiminlyönyt vuokrasopimuksen mukaisen vel-vollisuutensa maksaa sähkölaskut

ja jättänyt talon talvella tyhjilleen ilmoittamatta B:lle tästä sekä odotettavissa olleesta sähköjen katkaisemisesta. Sähköyhtiön katkaistua talosta sähköt talon putket ja vesikalusteet olivat jäätyneet ja rikkoutuneet aiheuttaen talolle vesivahingon.

Korkein oikeus katsoi, että A oli laiminlyönyt erityisen oikeudellisen velvollisuutensa estää vahingon syntymisen. Kun menettelyä oli pidettävä tahallisenä, A:n katsottiin syyllistyneen vahingontekorikokseen.

RL 3 luku 3 § 2 mom
RL 35 luku 2 §

KKO:2023:91

Vahingonkorvaus – Korvattava vahinko – Pysyvä haitta – Edun-tasoitus

A:lle oli jäänyt työtaturmassa aiheutuneesta vammasta pysyvä haitta. Hänelle maksettiin työtaturma- ja ammattitautilain nojalla haittarahaa jatkuvana korvauksena. A vaati työnantajaltaan ja tämän edustajilta lisäkorvausta hänelle aiheutuneesta pysyvistä haitasta.

Korkein oikeus katsoi, että A:n oikeutta lisäkorvaukseen oli arvioitava vertaamalla hänelle maksettavan haittarahan pääoma-arvoa siihen pysyvän haitan kertakorvaukseen, joka vahingonkorvauslain 5 luvun säännösten mukaisesti olisi tullut määrätä. Kun vertailun tuloksena haittaraha katsottiin riittäväksi korvaukseksi pysyvistä haitasta, A:n vaatimus hylättiin.

VahL 1 luku 1 §
VahL 5 luku 2 § 4 kohta
Työtaturma- ja ammattitautiL
87 §

KKO:2023:92

Työaika – Työaikalain soveltamis-ala – Kanneaika

Työaikalaisa (605/1996) säädettyä kanneaikaa ei sovellettu vaatimukseen, jotka perustuivat siihen, että työntekijälle ei ollut annettu hänelle kertyneitä työajan lyhennysvapaita työehtosopimuksen edellyttämällä tavalla. Vrt. KKO:2018:10 KKO:1997:120

TyöaikaL 38 § 1 momentti
(605/1996)

KKO:2023:93

Vahingonkorvaus – Julkisyhteisön korvausvastuu – Korvattava vahinko – Euroopan ihmisoikeus-sopimus – Perustuslaki

A oli määrätty tahdosta riippumattomaan hoitoon. Hoidon aikana häntä oli lääkitty tahdonvastaisesti.

Korkein oikeus katsoi, että A:n käytettävissä olleet oikeussuojakeinot olivat olleet puutteelliset, koska hänellä ei ollut oikeutta saattaa tahdonvastaisen lääkinnän lainmukaisuutta tai oikeasuhtaisuutta taikka lääkinnän lopettamista tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen arvioitavaksi. Valtio veloitettiin suorittamaan A:lle korvausta perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta.

Kysymys myös korvauksen määrästä.

IhmisoikeusSop 8 art
PL 21 §

KKO:2023:94

Huumausainerikos – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen

A oli tuonut maahan useilla eri kerroilla yhteensä 2 600 grammaa kannabiksen kukintoa, ja B oli noutanut ja luovuttanut eteenpäin neljä postilähetystä, jotka olivat sisältäneet 1 400 grammaa kannabiksen kukintoa. Molemmissa tapauksissa kannabiksen sisältämän huumausaineen eli tetrahydrokannabinolin pitoisuus oli hyvin matala.

Korkein oikeus katsoi ratkaisusta ilmenevin perustein, että rangaistus huumausainepitoisuudeltaan laimean kannabiksen osalta oli mitattava lievemmin kuin tavanomaisesta marihuanasta.

RL 50 luku 1 §

KKO:2023:95

Turvaamistoimi – Työtaistelu – Lakko

Yhtiöt vaativat turvaamistoimihaikemuksessaan, että ammattiliittoa kielletään kohdentamasta yleissitovan työehtosopimuksen päätyttyä järjestämäänsä lakkoa määrättyihin kriittisiin töihin ja toimintoihin yhtiöiden kaukolämpöä tuottavilla

voimalaitoksilla ja jätevedenpuhdistamoilla. Yhtiöiden mukaan lakko oli näiltä osin hyvän tavan vastainen ja oikeudenvastainen, koska siitä aiheutui vaaraa tehdaspaikkakuntien asukkaiden hengelle ja terveydelle sekä ympäristölle.

Korkein oikeus katsoi päätöksensä ilmenevillä perusteilla, että lakkoa voidaan pitää oikeudenvastaisena, jos se välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaarantaa muiden perusoikeuksien, kuten hengen ja terveyden tai ympäristön suojan toteutumisen. Yhtiöt eivät olleet kuitenkaan saattaneet todennäköiseksi, että lakosta olisi aiheutunut tällaista vaaraa eikä lakon kieltämiselle turvaamistoimenä siten ollut oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n mukaisia edellytyksiä. (Ään.)

OK 7 luku 3 §

KKO:2024:1

Konkurssi – Takaisinsaanti konkurssipesään – Määräpäivä

Verohallinto oli hakenut A Oy:tä konkurssiin, ja A Oy oli tämän jälkeen hakenut yrityksen saneerausmenettelyn aloittamista. A Oy oli peruuttanut saneeraushakemuksensa ennen kuin saneerausmenettelyn aloittamisesta oli tehty päätös. Myös Verohallinto oli peruuttanut konkurssihakemuksensa, ja hakemuksen käsittely oli jätetty sillensä. A Oy oli asetettu tämän jälkeen konkurssiin toisen velkojan hakemuksesta, joka oli tehty kolmen kuukauden kuluessa saneeraushakemuksen jättämisestä sillensä.

Korkein oikeus katsoi ratkaisusta ilmenevillä perusteilla, että käsillä oli takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu tilanne, jossa velallisen omaisuus on luovutettu konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun yrityksen saneeruksesta annettussa laissa tarkoitettu menettely on muusta syystä kuin saneerausohjelman vahvistamisen vuoksi lakannut. Takaisinsaannin määräpäivänä pidettiin siten yrityksen saneeruksesta annetun lain 35 §:n 2 momentin nojalla Verohallinnon konkurssihakemuksen vireillepanopäivää. (Ään.)

TakSL 2 § 3 mom

KKO:2024:3**Syyteoikeus – Syyteoikeuden vanhentuminen – Rikosten yhtyminen – Jatkuva rikos – Kunnianloukkaus**

A:lle vaadittiin rangaistusta kunnianloukkauksesta sillä perusteella, että hän oli Facebook-kirjoituksensa sekä siihen liittyvässä keskustelussa esittänyt B:stä valheellisen tiedon tai vihjauksen taikka muotoin halventanut B:tä. Kirjoitus ja sen keskusteluosio olivat olleet luettavissa syytteen nostamiseen saakka.

Korkein oikeus katsoi ratkaisutaan ilmenevillä perusteilla, että syyteoikeuden vanhentumisaika oli laskettava kirjoitusten julkaisemispäivästä. (Ään.)

RL 8 luku 2 §

KKO:2024:4**Rikosten yhtyminen – Lainkurrensi – Törkeä pahoinpitely – Törkeä ryöstö – Rikoksen yritys – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen**

A ja B olivat kohdistaneet C:hen vakavaa väkivaltaa. He olivat väkivaltaa tehdessään ja sen jälkeen vaatineet C:tä maksamaan perusteetonta velkaa, mihin C ei ollut kuitenkaan suostunut. Korkein oikeus katsoi, että käytetty väkivalta ylitti sen, mitä ryöstörikoksen toteuttamiseen voitiin katsoa kuuluvan, ja että A:n ja B:n syyksi oli sen vuoksi luettava sekä törkeän ryöstön yritys että törkeä pahoinpitely.

Kysymys myös rangaistuksen mittaamisesta A:lle ja B:lle toistuvista C:n ruumiillisen koskemattomuuden vakavista loukkauksista.

RL 21 luku 6 §

RL 31 luku 2 §

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS**Yleishallintoasiat****KHO:2023:103****Asiakasmaksu – Terveyspalvelu – Palvelun käyttäjä – Palvelun käyttäjän puoliso – Julkisoikeus-****dellinen vastuuperuste – Puolison elatusvelvollisuus**

Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä oli osoittanut muutoksenhakijalle laskun terveydenhuollon asiakasmaksuista, jotka perustuivat tämän edesmenneen puolison hoitoon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan maksu voidaan periä palvelun käyttäjältä, jollei lailla toisin säädetä. Asiakasmaksulaissa tarkoitetut maksut voidaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä. Tämän vuoksi asiakasmaksulaissa on tullut määritellä tarkasti se, keneltä asiakasmaksu voidaan periä kyseisen lain nojalla. Palvelun käyttäjän puolisoa ei ole laissa määritelty maksuvelvolliseksi. Kun otettiin huomioon myös perustuslain 81 §:n 2 momentista ilmenevä lailla säätämisen vaatimus, leskeltä ei voitu asiakasmaksulain säännösten nojalla periä hänen puolisonsa terveydenhuollon asiakasmaksuja. Avioliittolain elatusvelvollisuutta ja velkavastuuta koskeva sääntely ei antanut perustetta sille, että sairaanhoidopiiri voisi suoraan ilman tuomiota tai päätöstä periä maksamatta olevat asiakasmaksut leskeltä.

Suomen perustuslaki 81 § 2 momentti

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1 § (734/1992) ja 17 §

Vrt. KHO 1991 A 55 ja laki kunnallisista yleissairaaloista 24 § (561/1965)

KHO:2023:105**Holhustoimen edunvalvonta – Edunvalvontavaltuutuksen vahvistaminen – Valtuutettu – Valtuuttajan valtuutetun henkilöä koskevan lausuman merkitys**

Asiassa oli ratkaistavana, oliko Digi- ja väestötietovirasto voinut hylätä edunvalvontavaltuutuksen vahvistamista koskevan hakemuksen sillä perusteella, että valtuuttaja oli hakemukseen liittyvien kuulemisten yhteydessä ilmaissut haluavansa edunvalvojaksi eri tahoja kuin sen henkilön, jonka hän oli edunvalvontavaltuutukseen nimennyt valtuutukseen.

Kun asiassa ei Digi- ja väestötietoviraston päätöksen perusteella ollut kysymys edunvalvontavaltuutuksen peruutuksesta, eikä edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain 24 §:n 2 momentissa ollut säädetty vahvistamisen esteeksi sitä, että edunvalvonnan tarpeessa oleva henkilö esittää häntä kuultaessa valtuutetuksi toista henkilöä, Digi- ja väestötietovirasto ei ollut voinut mainitsemillaan perusteilla hylätä edunvalvontavaltuutuksen vahvistamista koskevaa hakemusta.

Äänestys 3–2 perusteluista

Laki edunvalvontavaltuutuksesta 1 §, 10 §, 12 §, 24 §, 26 § 1 momentti

KHO:2023:107**Ulkomaalaisasia – Perhesiteen perusteella myönnetty oleskelulupa – Oleskeluluvan peruuttaminen – Perhesiteen päättymisen – Perheväkivalta – Suhteellisuusperiaate**

Kysymys oli perhesiteen perusteella myönnetyn oleskeluluvan viranomaisaloitteisesta peruuttamisesta ulkomaalaislain 58 §:n 5 momentin nojalla sillä perusteella, että perheside oli päättynyt. Oleskeluluvan haltija oli esittänyt perhesiteen päättymisen syyksi puolison häneen kohdistaman väkivallan. Tällaisen perusteen kohdalla ulkomaalaisella oli mahdollisuus hakea oleskelulupaa ulkomaalaislain 54 §:n 7 momentin perusteella. Lainkohdan mukaan oleskelulupa voidaan myöntää ulkomaalaiselle perhesiteen päätyttyä, jos henkilön tilanne on erityisen vaikea puolison häneen kohdistaman väkivallan vuoksi ja luvan epääminen olisi kohtuutonta.

Korkein hallinto-oikeus arvioi, että ulkomaalaislain 54 §:n 7 momentin luvan myöntämisen edellytykset olivat sillä tavoin toiminnallisesti yhteydessä luvan peruuttamisharkintaan, että säännös oli otettava huomioon lupaa viranomaisaloitteisesti peruutettaessa.

Asian olosuhteissa korkein hallinto-oikeus katsoi, että Maahanmuuttoviraston ei ollut tullut päätöksentekohetkellä peruuttaa oleskelulupaa.

Ulkomaalaislaki 5 §, 54 § 7 momentti, 58 § 5 momentti ja 66 a §

Ks. KHO 2005:50, KHO 2016:170 ja KHO 2023:101

KHO:2023:109

Vammaispalvelu – Hallintopäätös – Palveluasuminen – Oikeuden alkamisajankohta – Kustannusten takautuva korvaaminen – Hallintoriita

Viranhaltija oli myöntänyt A:lle vammaispalvelulain mukaista palveluasumista 1.1.2019 lukien. A vaati, että kaupunki veloitetaan korvaamaan hänelle takautuvasti hakemusajankohdasta lukien niitä kustannuksia, jotka olivat aiheutuneet palveluasumisen saamatta jäämisestä.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli ratkaistavana, voitiinko A:n palveluasumisen kustannuksia koskeva korvausvaatimus hyväksyä hallintoriitamenettelyssä sellaiselta ajalta, jonka osalta häntä ei ollut vielä hallintopäätöksellä pidetty vaikeavammaisena palveluasumisen suhteen.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että kysymys A:n vaikeavammaisuudesta suhteessa palveluasumiseen oli ratkaistu ja tullutkin ratkaista viranhaltijan hallintopäätöksellä. Koska A ei ollut hakenut muutosta päätökseen, se oli tullut lainvoimaiseksi. Hallintoriitamenettelyssä ei voitu tutkia sitä, olisiko A:lle tullut myöntää palveluasuminen jo ennen 1.1.2019. Tähän nähden A:n vaatimus saada kustannusten korvausta kyseisen palvelun hankkimisesta ennen 1.1.2019 oli hylättävä perusteettomana.

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 20 §
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tuki-toimista 8 § 2 momentti ja 17 §
Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tuki-toimista 11 §
Sosiaalihuoltolaki 45 ja 50 §

KHO:2023:110

Ulkomaalaisasia – Pysyvä oleskelulupa – Yhtäjaksoinen luvallinen oleskelu – Oleskeluluvan peruuttaminen – Hakemuksen jättöhetki – Ratkaisuhetki

Asiassa oli kysymys pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyk-

sistä. A oli pysyvää oleskelulupaa hakiessaan oleskellut Suomessa jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti yli neljän vuoden ajan ja näin ollen tuolloin täyttänyt ulkomaalaislain 56 §:n 1 momentin mukaisen asumisaikaedellytyksen. Maahanmuuttovirasto oli hakemuksen käsittelyn aikana peruuttanut sen määräaikaisen oleskeluluvan, jolla A oleskeli Suomessa. Maahanmuuttovirasto hylkäsi hakemuksen pysyvistä oleskeluluvasta sillä perusteella, että A:n luvallinen yhtäjaksoinen oleskelu oli katkenut oleskeluluvan peruuttamiseen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että henkilön aiemmin saaman oleskeluluvan peruuttaminen ja tästä aiheutunut lupakatko tilanteessa, jossa henkilö oli täyttänyt asumisaikaedellytyksen ja tehnyt hakemuksen ennen kyseistä oleskeluluvan peruuttamista, ei itsessään ollut sellainen laissa säädetty seikka, jonka perusteella pysyvä oleskelulupa voitiin ulkomaalaislain 56 §:n 1 momentin asumisaikaa koskevan sääntelyn nojalla jättää myöntämättä.

Asia palautettiin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi ulkomaalaislain 56 §:n 1 momentissa säädettyjen edellytysten arvioimiseksi.

Ulkomaalaislaki 56 § 1 momentti

KHO:2023:111

Tupakointikielto – Tupakointikiellon kohdistaminen kerrostalon asuinhuoneistojen asuintiloihin – Kerrostalon rakenteista saatu selvitys – Rakenteiden korjaamisen arvioidut kustannukset – Asuintilojen haltijoille varattu tilaisuus ehkäistä savun kulkeutumista omilla toimenpiteillä – Tupakkalain tavoite

Asunto Oy omisti neljä vuonna 1957 rakennettua kerrostaloa, joissa oli yhteensä 149 asuntoa. Asunto Oy oli tehnyt kunnan tupakkalaissa tarkoitettulle viranomaiselle hakemuksen tupakointikiellon määräämiseksi kaikkiin omistamissaan rakennuksissa sijaitsevien huoneistojen sisätiloihin. Asiassa oli ratkaistavana, oliko hakemuksessa tarkoitettun tupakointikiellon määräämiseen tupakkalain mukaisia edellytyksiä.

Asiassa saadun selvityksen mukaan kysymyksessä olevien rakennusten rakenteissa ei ollut merkityksellistä eroavaisuutta. Tupakansavun kulkeutumisesta asuntoihin oli tehty tarkempia tutkimuksia viiden asunnon osalta. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että näiden tutkimusten perusteella oli riittävällä tavalla selvitetty, että rakennusten rakenteiden vuoksi asunnoista saatiin kulkeutua tupakansavua toisiin asuntoihin muutoinkin kuin poikkeuksellisesti.

Asunto Oy oli pyrkinyt ehkäisemään tupakansavun kulkeutumista ilmanvaihdon säätötoimenpiteillä ja yhden huoneiston rakenteita tiivistämällä. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan olleet poistaneet tupakansavun kulkeutumismahdollisuutta. Kustannukset niistä rakennusten rakenteiden edellyttämistä muista korjauksista, joilla tupakansavun kulkeutumista mahdollisesti voitaisiin ehkäistä, olisivat esitetyn selvityksen mukaan muodostuneet kohtuuttomiksi. Tässä tilanteessa korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei tupakansavun kulkeutumista ollut mahdollista kohtuudella ehkäistä rakenteiden korjaamisella.

Asiassa oli myös selvitetty, että Asunto Oy ja kunnan viranomaiset olivat ennen määräyksen antamista varanneet asuintilojen haltijoille tilaisuuden ehkäistä savun kulkeutumista omilla toimenpiteillä. Selvitystä siitä, että tupakansavun kulkeutumista estäneitä toimenpiteitä olisi tehty, ei ollut esitetty.

Asunto Oy oli hakenut kysymyksessä olevaa kaikkia asuinhuoneistoja koskevaa tupakointikieltoa suojatakseen asuintilojen haltijoita siltä, että he altistuisivat tupakansavulle omissa asuintiloissaan. Korkein hallinto-oikeus viittasi ratkaisun lähtökohdissa tupakkalain tavoitteeseen ja katsoi, että esillä olevissa olosuhteissa kunnan viranomaisen oli tullut määrätä tupakointikielto Asunto Oy:n hakemuksen mukaisesti.

Tupakkalaki (549/2016) 1 § ja 79 § 1 ja 2 momentti
Valtioneuvoston asetus tupakointitiloista ja tupakointikiellon hakemisesta asuntoyhteisöön (601/2016) 4 a § 1 momentti 5 kohta, 2 momentti
KHO 2021:162

KHO:2023:112**Asiakirjajulkisuus – Asianosaisjulkisuus – Asianosaisen tiedonsaantioikeus – Lähiomaisen tiedonsaantioikeus – Hallintokanteen annettu päätös – Kuolleen henkilön terveystiedot**

Aluehallintovirasto oli antanut päätöksen A:n hallintokantelun johdosta. A:n kantelu oli koskenut hänen liikenneonnettomuudessa menehtyneen täysi-ikäisen lapsensa B:n ajoterveyden arviointia B:n ollessa ennen onnettomuutta hoidettavana sairaalassa.

Asiassa oli kysymys siitä, oliko A:lla tekemänsä kantelun johdosta julkisuuslain 11 §:n 1 momentin mukainen asianosaisen tiedonsaantioikeus aluehallintoviraston päätökseen sisältyviin B:tä koskeviin salassa pidettäviin terveystietoihin.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei kanteluasia ollut koskenut A:n omaa etua tai oikeutta siten kuin julkisuuslain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetaan. Näin ollen hänelle ei voitu luovuttaa aluehallintoviraston päätökseen sisältyviä salassa pidettäviä tietoja.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 10 §, 11 § 1 mom., 22 § 1 mom., 24 § 1 mom. 25 kohta, 31 § 2 mom. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (potilaslaki) 13 § 3 mom. 5 kohta

Laki kuolemansyyn selvittämisestä 15 § 2 mom. 3 kohta
Vrt. KHO 2021:9

KHO:2023:113**Terveydensuojelu – Asunnon terveyshaitta – Muuttuneet olosuhteet – Oikeusturvan tarve – Vireillepanijan asianosaisasema – Viranomaisen päätöksen lainmukaisuus – Valituksen tutkiminen**

Viranomainen oli hylännyt A:n oikaisuvaatimuksen hänen asuntoaan koskeneessa terveydensuojeluasiassa. Viranomaisen mukaan asunnossa ei ollut toimenpiteitä edellyttävää terveyshaittaa. A oli sittemmin muuttanut pois asunnosta. Hallinto-oikeus oli katsonut, että A:lla ei ollut näissä olosuhteissa ollut enää oikeussuojan tarvetta ja oli tällä pe-

rusteella jättänyt A:n valituksen viranomaisen päätöksestä tutkimatta.

Asiassa oli ratkaistavana, olisiko hallinto-oikeuden tullut tutkia A:n valitus siitä huolimatta, että olosuhteet olivat edellä tarkoitettulla tavalla muuttuneet.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että hallinto-oikeudessa oli ollut A:n valituksen johdosta arvioitavana kysymys siitä, oliko viranomaisen päätös perustunut asunnossa vallineiden terveydellisten olosuhteiden suhteen riittäviin ja todennettavissa oleviin selvityksiin, ja oliko selvitysten perusteella voitu päättää, ettei toimenpiteisiin ollut ollut tarvetta ryhtyä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A:lla oli puheena olevan terveydensuojeluasian vireillepanijana ollut oikeus saada tuomioistuimen ratkaistavaksi kysymys siitä, oliko viranomaisen päätös ollut lainmukainen. A:n ei voitu katsoa menettäneen asianosaisasemaansa hallintoprosessissa sillä perusteella, että hän oli sittemmin muuttanut pois asunnosta, jota puheena oleva terveydensuojeluasia oli koskenut. Edellytyksiä jättää A:n valitus tutkimatta ei siten ollut ollut. Tämän vuoksi ja koska asian käsittely hallinto-oikeudessa ei ollut voinut mainitulla perusteella myöskään raueta, hallinto-oikeuden päätös kumottiin ja asia palautettiin hallinto-oikeudelle uudelleen käsiteltäväksi.

Suomen perustuslaki 21 § 1 momentti

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 81 § 2 ja 3 momentit

KHO:2023:114**Ulkomaalaisasia – Jatkolupa opiskelun perusteella – Opiskelun edistymisen viivästyminen – Hyväksyttävä syy – Kokonaisarviointi – Suhteellisuusperiaate**

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistavana, oliko A:n hakema oleskelulupa opiskelua varten voitu jättää uusimatta sillä perusteella, että hänen opiskelunsa ei ollut edistynyt riittävällä tavalla.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että opiskelun edistymistä tarkasteltaessa on asiassa sovellettavan lain kokonaisuusperiaatteen mukaisesti erityissääntelyn perusteella kiin-

nitettävä huomiota kaikkiin niihin seikkoihin, joita oleskeluluvan hakija esittää hakemuksensa tueksi ja jotka muutoin ovat nousseet asiassa esille. Opiskelijan terveydentilaan liittyvien syiden lisäksi opiskelujen odotettua hitaammalle edistymiselle voi olla myös muita syitä, joiden vaikutusta ja hyväksyttävyyttä on hakemusta käsiteltäessä arvioitava. Tällaiset syyt voivat liittyä sekä ulkoisiin tekijöihin että oleskeluluvan hakijan henkilökohtaisiin edellytyksiin suorittaa opintoja. Sovellettavan lain sisältämä suhteellisuusperiaatteen noudattamisen vaatimus puolestaan merkitsee sitä, että oleskeluluvan uusimatta jättämisen on oltava oikeassa suhteessa päätöksellä tavoiteltaviin päämääriin nähden.

Korkein hallinto-oikeus arvioi A:n opiskelun edistymisen viivästyminen syitä ja katsoi hänen osoittaneen viimeistään hallinto-oikeudelle esittämällään selvityksellä, että viivästykselle oli ollut hyväksyttävä syy.

Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella 7 § 1 momentti 1 kohta (719/2018), 12 § 2 momentti 6 kohta (719/2018) ja 4 momentti

KHO:2023:115**Ammattipätevyyden tunnustaminen – Lastentarhanopettajan ammatti – Säännelty ammatti – Viron sosialistisessa neuvostotasavallassa suoritettu tutkinto – Säännelty ammatillinen koulutus – Saavutetut oikeudet**

A oli hakenut lastentarhanopettajan ammattipätevyyden tunnustamista Suomessa. Hän oli liittännyt hakemukseensa muun ohella todistuksen vuonna 1980 Viron sosialistisessa neuvostotasavallassa suorittamastaan varhaiskasvatusalan tutkinnosta.

Saatuaan Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisun korkein hallinto-oikeus katsoi ensinnäkin, että koska lastentarhanopettajan ammatti ei ole Virossa ammattipätevyysdirektiivissä tarkoitettulla tavalla säännelty ammatti, A:n hakemus ei voinut tulla arvioitavaksi am-

mattipätevyysslain 6 §:n 1 momentin nojalla.

Euroopan unionin tuomioistui-
men ennakkoratkaisun mukaisesti
A:n Viron sosialistisessa neuvosto-
tasavallassa saamaa tutkintotodis-
tusta oli pidettävä jäsenvaltion ei-
kä kolmannen maan myöntämänä
muodollista pätevyyttä osoittavana
asiakirjana. Tämän johdosta asiassa
tuli arvioitavaksi ammattipätevyy-
den tunnustamisen edellytysten
täyttyminen ammattipätevyysslain
6 §:n 2 momentin nojalla.

A:n vuonna 1980 varhaiskasva-
tusalalan tutkinnosta saamaa todis-
tusta oli asian olosuhteissa, mukaan
lukien saavutetut oikeudet, pidettä-
vä sellaisena muodollista pätevyyttä
osoittavana asiakirjana, jossa vah-
vistettiin säännelty ammatillinen
koulutus. Tämän vuoksi A:lta ei
voitu edellyttää vähintään vuoden
ammattikokemusta toisesta jäsen-
valtiosta hakemusta edeltäneiden
kymmenen vuoden ajalta, jotta hän
voisi saada ammattipätevyytensä
tunnustetuksi ammattipätevyysslain
6 §:n 2 momentin perusteella.

Laki ammattipätevyyden tunnusta-
misesta 1 § 2 momentti, 3 § 1, 2 ja
3 kohta, 6 § 1, 2 ja 4 momentti
Euroopan parlamentin ja neuvos-
ton direktiivi ammattipätevyyden
tunnustamisesta 2005/36/EY 1 ar-
tikla, 3 artikla 1 kohta, 12 artikla
2 kohta ja 13 artikla 1 ja 2 kohta
Euroopan unionin tuomioistuimen
tuomio asiassa C-270/21 A (Lasten-
tarhanopettaja) (EU:C:2023:147)
KHO 2021:42

KHO:2023:117

Valituksen vireilletulo – Saapu- misajankohta – Valituksen täy- dentäminen

Asiassa oli kysymys valituksen saa-
pumisajan määrittämisestä hallin-
to-oikeudessa.

Valitus oli toimitettu hallinto-oi-
keuteen 30.12.2022 virka-ajan ku-
luessa sähköpostiviestillä, jossa
oleva linkki ei ollut auennut. Vies-
tistä oli kuitenkin ilmennyt viestin
lähettäjä sekä se, että viestissä oli
kysymys valituskirjelmästä ympä-
ristöministeriön päätöksestä,
joka koski rakennussuojelua. Oi-
keudenkäynnistä hallintoasioissa
annetun lain 40 §:ssä säädetty täy-

dennysmenettely huomioon ottaen
asia oli ollut kirjattavissa vireille
tulleeaksi sähköpostin saapumispäi-
vänä 30.12.2022. Koska valitusaika
oli päättynyt 29.12.2022, valitus oli
toimitettu valitusajan päättymisen
jälkeen ja se oli tullut jättää tutki-
matta jo tällä perusteella myöhäs-
tyneenä. Hallinto-oikeuden päätös
valituksen tutkimatta jättämisestä,
jossa valituksen saapumisaika oli
määritelty tätä myöhemmäksi link-
kiasiakirjojen uudelleen toimitta-
misen ajankohdan perusteella, ku-
mottiin.

Laki oikeudenkäynnistä hallinto-
asioissa 13 § 2 mom, 14 § 1 mom
ja 40 §

KHO:2023:118

Kunnallisvalitus – Kuntien väli- nen yhteistoimintasopimus – Sopijakunnan valtuuston päätös irtisanoa sopimus – Toisen sopija- kunnan valitusoikeus

Kunnanvaltuusto oli päättänyt, että
se irtisanoi omalta osaltaan kuuden
kunnan välisen yhteistoimintasopi-
muksen ympäristöterveydenhuol-
lon järjestämisestä. Kaksi sopijakun-
nista teki päätöksestä kunnallisvali-
tuksen hallinto-oikeuteen.

Korkein hallinto-oikeus totesi, et-
tä hallinto-oikeuden oli tullut jättää
valitukset tutkimatta. Asianosais-
aseman ulottuvuutta arvioitaessa
oli kiinnitettävä huomiota asian
laatuun ja oikeussuojan tarpeeseen.
Yhden sopijapuolen kannanotolla ei
ollut päätetty eikä ollut voitukaan
sitovasti päättää muiden sopijapuol-
lina olevien kuntien oikeuksista,
velvollisuuksista tai eduista, vaan
näistä on sovittu yhteistoimintasopi-
muksessa. Valituksen kohteena
olleen kunnanvaltuuston päätöksen
vaikutukset sopijakuntien oikeus-
asemaan eivät olleet välittömiä. Vii-
me kädessä yhteistoimintasopimus-
ta koskevat erimielisyydet ratkais-
taan kuntalain 63 §:n mukaisesti
hallintoriitamenettelyssä. Asiassa ei
ollut perustetta katsoa, että muutok-
senhakijoina olevilla kunnilla olisi
toisen kunnan sisäisen päätöksen-
teon suhteen sellaista oikeussuojan
tarvetta, että niillä olisi kuntalain
137 §:n 1 momentissa tarkoitettu
asianosaisuuden perusteella oikeus
tehdä kunnallisvalitus.

Kuntalaki 8 § 1 momentti, 135 §
1 momentti, 137 § 1 momentti
Laki ympäristöterveydenhuollon
yhteistoiminta-alueesta 2 § ja 5 §
Hallintolaki 2 § ja 11 §
Laki oikeudenkäynnistä hallinto-
asioissa 7 § 1 momentti
Ks. KHO 27.12.2018/6173

KHO:2023:119

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suoja – Poissulkemislauseke – Törkeä muu kuin poliittinen rikos – Asian selvittäminen hal- linto-oikeudessa – Suullisen kä- sittelyn järjestämättä jättäminen – Valtion todistustaakka

Asiassa oli kysymys siitä, oliko hal-
linto-oikeus voinut järjestämättä
suullista käsittelyä arvioida asiassa
poissulkemislausekkeen sovelta-
mista.

Maahanmuuttoviraston päätök-
sen mukaan muutoksenhakijalla
oli perusteltu aihe pelätä joutuvansa
kotimaassaan vainotuksi ulkomaal-
laislain 87 §:n 1 momentissa tarkoi-
tetulla tavalla. Maahanmuuttoviras-
to katsoi muutoksenhakijan kuiten-
kin syyllistyneen ulkomaalaislain
87 §:n 2 momentin 2 kohdassa tar-
koitettuun törkeään muuhun kuin
poliittiseen rikokseen eikä antanut
hänelle turvapaikkaa tai myöntänyt
ulkomaalaislain 52 §:n mukaista
oleskelulupaa. Muutoksenhakijalle
myönnettiin tilapäinen oleskelulupa
vuodeksi. Maahanmuuttoviraston
päätöksen mukaan muutoksenhaki-
ja oli ampunut kotimaassaan serk-
kuaan, koska tämä oli tunkeutunut
aseistettuna muutoksenhakijan ja
tämän perheen kotiin ja ampunut
muutoksenhakijaa kohti.

Muutoksenhakija vaati hallinto-
oikeudessa suullisen käsittelyn jär-
jestämistä. Muutoksenhakija katsoi
oikeusturvansa edellyttävän, että
hän sai itse kertoa ampumavälikoh-
tauksen etenemisestä ja tapahtumista
hallinto-oikeudelle. Vain näin oli
mahdollista tehdä päätelmiä siitä,
oliko kyseessä ollut hätävarjelu- tai
pakkotilanne. Hallinto-oikeus hylkä-
si muutoksenhakijan vaatimuksen
suullisen käsittelyn järjestämisestä
ja valituksen Maahanmuuttoviras-
ton päätöksestä.

Korkein hallinto-oikeus totesi, et-
tä poissulkemislauseketta sovellet-
taessa todistustaakka oli valtiolla.

Maahanmuuttovirastolla oli näyttövelvollisuus siitä, että muutoksenhakija oli tehnyt tai oli perusteltua aihetta epäillä hänen tehneen edellä tarkoitettua muun kuin poliittisen rikoksen. Hallinto-oikeudessa oli kyse Maahanmuuttoviraston esittämän näytön riittävydestä ja asian selvittämisestä. Hallinto-oikeuden tulkinta tapahtumista ja muutoksenhakijan omat käsitykset tapahtumien etenemisestä ja olosuhteista erosivat toisistaan. Päätöksen lopputuloksen kannalta oleellista oli hallinto-oikeuden arvio siitä, oliko nopeasti edenneessä ampumavälikohtauksessa ilmennyt lieventäviä tai vastuun kokonaan poistavia oikeuttamis- tai anteeksiantoperusteita.

Korkein hallinto-oikeus katsoi näissä oloissa, että hallinto-oikeuden olisi tullut asian selvittämiseksi järjestää suullinen käsittely muutoksenhakijan kuulemiseksi. Asian selvittäminen hallinto-oikeudessa ei siten ollut ollut riittävää. Hallinto-oikeuden päätös kumottiin ja asia palautettiin hallinto-oikeudelle suullisen käsittelyn järjestämiseksi sekä sen jälkeen uudelleen ratkaistavaksi.

Äänestys 4–1 suullisen käsittelyn järjestämisen tarpeellisuudesta.

Suomen perustuslaki 21 § 1 momentti

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki 37 § 1 momentti, 57 § 1 ja 2 momentti

Ulkomaalaislaki 87 § 1 ja 2 momentti

Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (SopS 77/1968) 1 artikla F kohta

Uudelleenlaadittu määritelmädirektiivi (2011/95/EU) 12 artikla 2 ja 3 kohta

KHO:2023:121

Kansainvälinen suojele – Ulkomaalaisasia – Uudelleenlaadittu vastuunmäärittämisasetus – Dublin III -asetus – Siirron määräaika – Lykkäävä vaikutus – Yksilövalitus YK:n lapsen oikeuksien komitealle – Väliaikaiset toimenpiteet – Tuomioistuimen harkinta täytäntöönpanon kieltämisen edellytyksistä

Samaan perheeseen kuuluvat Syyrian kansalaiset olivat hakeneet

Suomesta kansainvälistä suojele. Maahanmuuttovirasto jätti hakemukset tutkimatta ja teki turvapaikanhakijoita koskevan vastuunmäärittämisasetuksen (ns. Dublin III -asetus) mukaisen siirtopäätöksen Tanskaan.

Turvapaikanhakijat tekivät yksilövalituksen Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien komitealle. Komitea pyysi Suomea pidättäytymään maasta poistamisen täytäntöönpanosta, minkä vuoksi Maahanmuuttovirasto ilmoitti Tanskalle siirron lykkäytymisestä. Hallinto-oikeus katsoi, ettei täytäntöönpanon kieltämiselle ollut ilmennyt syytä. Hallinto-oikeus kumosi Maahanmuuttoviraston päätöksen ja palautti asian sille uudelleen käsiteltäväksi, koska vastuunmäärittämisasetuksessa tarkoitettu siirron määräaika kuusi kuukautta oli asian hallinto-oikeuskäsittelyn aikana umpeutunut ja vastuu hakemusten käsittelystä oli siirtynyt Suomelle.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli Maahanmuuttoviraston valituksen johdosta ratkaistavana, oliko lapsen oikeuksien komitean täytäntöönpanoa koskevalla pyynnöllä siirron määräajan alkamista lykkäävä vaikutus vastuumäärittämisasetuksen nojalla. Korkein hallinto-oikeus totesi, että lykkäävä vaikutus liittyy nimenomaan vastuunmäärittämisasetuksen 27 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun siirtopäätökseen kohdistettuun muutoksenhakuun. Korkein hallinto-oikeus katsoi siten, että yksilövalitusta tai sen johdosta annettua väliaikaista toimenpidettä ei voida pitää vastuunmäärittämisasetuksen tarkoittamana siirtopäätökseen kohdistuvana muutoksenhakuna, jolla on lykkäävä vaikutus.

Korkein hallinto-oikeus katsoi myös, että lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valitusmenettelyä koskevan valinnaisen pöytäkirjan 11 artiklan mukaan lapsen oikeuksien komitean kannanotot eivät ole kansainvälisoikeudellisesti sitovia, mutta sopimusvaltion on otettava ne asianmukaisesti huomioon. Vaikka komitean esittämät väliaikaiset toimenpiteet eivät näin ollen automaattisesti aiheuta kansallisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäystä tai muuta keskeytystä, ne on kuitenkin muiden asian tosiseik-

kojen ja olosuhteiden ohella otettava asianmukaisesti huomioon harkittaessa täytäntöönpanon kieltämisen tarvetta.

Korkein hallinto-oikeus hylkäsi Maahanmuuttoviraston valituksen. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muutettu.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013 kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelema koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu vastuunmäärittämisasetus, ns. Dublin III) 27 artikla 1 kohta ja 3 kohta c alakohta sekä 29 artikla 1 ja 2 kohta

Ulkomaalaislaki 103 § 2 kohta, 198 b § 1 momentti, 199 § 4 momentti ja 201 § 4 ja 6 momentti
Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja valitusmenettelystä (SopS 4–5/2016) 5 artikla 1 kohta, 6 artikla 1 kohta, 7 artikla 1 kohta e alakohta sekä 11 artikla 1 kohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot asiassa C-19/08 Petrosian (ECLI:EU:C:2009:41), asiassa C-60/16 *Khira Amayri* (ECLI:EU:C:2017:675) ja asiassa C-338/21 *S.S., N.Z. ja S.S.* (ECLI:EU:C:2023:269)

KHO:2023:125

Ulkomaanopintolaki – Ulkomailla suoritettu tieteellinen jatkokutkinto – Rinnastaminen – Tutkinnon taso – Kandidat nauk – tutkinto

Opetushallitus oli rinnastanut Venäjän federaatiossa suoritettua Candidate of Chemical Sciences -tutkinnon (kandidat nauk) Suomessa jatkokutkintona suoritettavaan lisenssiaatin tutkintoon.

Kun otettiin huomioon eri maiden tieteellisten jatkokutkintojärjestelmien moninaisuus, ulkomailla suoritettua tieteellistä jatkokutkintoa ei voinut rinnastaa Suomessa jatkokutkintona suoritettavaan lisenssiaatin tutkintoon yksinomaan sillä perusteella, että se sijoittui lähimmäan kaksiportaisessa tieteellis-

ten jatkokutkintojen järjestelmässä alemmalle tasolle. Sen sijaan ulkomailla suoritetun tieteellisen jatkokutkinnon tasoa suhteessa Suomesa suoritettaviin jatkokutkintoihin oli arvioitava tutkintoon johtaneiden suoritteiden perusteella.

Laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta (ulkomaanopintolaki) 1 § 1 momentti, 2 § 1 momentti sekä 3 § 1 ja 3 momentti

KHO:2023:126

Ulkomaalaisasia – Elinkeinonharjoittajan oleskelulupa – Turkin tasavallan ja Euroopan talousyhteisön välinen assosiaatiosopimus – Standstill-lauseke – Toimeentuloedellytys

Turkin kansalainen A oli hakenut pysyvää oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto oli hylännyt hakemuksen, koska A:n toimeentulo ei ollut turvattu. Elinkeinonharjoittajana toiminut A vetosi Turkin ja Euroopan talousyhteisön välisen assosiaatiosopimuksen lisäpöytäkirjan 41 artiklan 1 kohtaan sisältyvään standstill-lausekkeeseen, jolla oli välitön oikeusvaikutus. Lausekkeen mukaan sopimuspuolet eivät ota välillään käyttöön uusia sijoittautumisvapauden ja palvelujen vapaan tarjonnan rajoituksia. A katsoi, että toimeentulo vaatimus oli lausekkeessa tarkoitettu uusi rajoitus eikä sitä saanut soveltaa.

Asiassa oli ratkaistavana, oliko voimassa olevassa ulkomaalaislaissa säädetty vaatimus turvasta toimeentulosta standstill-lausekkeen vastainen uusi rajoitus. Arviointi perustuu kansallisen oikeuden vertailuun eli tässä tapauksessa suhteessa vuoden 1991 ulkomaalaislakiin (378/1991).

Korkein hallinto-oikeus totesi, että vuoden 1991 sääntelyn perusteella oleskeluluvan myöntäminen perustui voimassa olevasta ulkomaalaislaista poiketen pitkälti viranomaisten vapaaseen harkintaan, jota lainsäätäjät ei ollut rajoittanut. Laisa ei ollut erillistä pykälää toimeentuloedellytyksestä, mutta useista lain säännöksistä kävi ilmi, että se oli ollut yleinen edellytys maassa oleskelulle. Vaatimus kävi ilmi myös lain käännättämistä koskevista säännök-

sista. Korkein hallinto-oikeus totesi, että vuoden 1991 ulkomaalaislain perusteella elinkeinonharjoittajana toimimisella oli voinut saada oleskeluvan edellyttäen, että henkilön toimeentulo on ollut turvattu.

Lainsäädännön ja hallintokäytännön vertailun perusteella toimeentuloedellytys ei ollut standstill-lausekkeen vastainen kielletty uusi rajoitus.

Asiassa saadun selvityksen perusteella Maahanmuuttovirasto oli voinut hylätä oleskelulupahakemuksen ja määrätä A:n karkotettavaksi kotimaahansa.

Ulkomaalaislaki 3 § 7 kohta (301/2004), 72 § 4 momentti (301/2004) ja 39 §
Ulkomaalaislaki (378/1991)
Turkin tasavallan ja Euroopan talousyhteisön Ankarassa 12.9.1963 allekirjoittama assosiaatiosopimus, vahvistettu yhteisön puolelta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY 2 artikla 1 kohta
Assosiaatiosopimuksen lisäpöytäkirja tehty, hyväksytty ja vahvistettu yhteisön puolesta 19.12.1972 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2760/72 41 artikla 1 kohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa Tum ja Dari, C-16/05, EU:C:2007:530 sekä Savas C 37/98, EU:C:2000:224
Ks. KHO 2014:62 ja 2014:63
Vrt. KHO 2022:2

KHO:2023:127

Kilpailuasias – Vertikaalinen kilpailunrajoitus – Määrähinnoittelu – Sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan osoittaminen – Yksipuolinen menettely – Kilpailu- ja kuluttajaviraston seuraamusmaksuesityksen perusteena oleva menettely ja tosiseikat – Seuraamusmaksuesityksen laajentaminen – Tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus – Verkkokauppa

1. Sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan osoittaminen

Markkinaoikeus oli päätöksessään katsonut, että A Oy:n tavanomaisena toimintatapana oli ollut puuttua kaikkien A Oy:n jakelemia tuotteita omassa verkkokaupas-

saan myyneiden jälleenmyyjien hinnoitteluun markkinaoikeuden päätöksestä tarkemmin ilmenevissä olosuhteissa. Markkinaoikeuden päätöksen mukaan menettely oli täyttänyt sopimuksen tai ainakin yhdenmukaistetun menettelytavan tunnusmerkistön.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, kuten markkinaoikeus, että asiassa oli esitetty riittävä näyttö A Oy:n tavanomaisen toimintatavan olemassaolosta. A Oy:n noudattaman tavanomaisen toimintatavan ei voitu kuitenkaan katsoa sellaisenaan merkitsevän, että A Oy:n ja jälleenmyyjien välillä olisi syntynyt sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa määrähinnoittelusta. Vaikka tavanomaisella toimintatavalla pyrittiin rajoittamaan kilpailua tai sillä oli tällainen vaikutus, Kilpailu- ja kuluttajaviraston oli kuitenkin osoitettava, että markkinaoikeuden päätöksessä tarkoitettua jälleenmyyjät olivat vähintäänkin hiljaisesti suostuneet A Oy:n tavanomaisessa toimintatavassaan edellyttämän hinnoittelun noudattamiseen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi päätöksestään tarkemmin ilmenevillä perusteilla, että asiassa oli jäänyt näyttämättä, että A Oy:llä olisi ollut sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa kaikkien kysymyksessä olevia tuotteita omassa verkkokaupoissaan myyneiden jälleenmyyjien kanssa. Asiassa oli kuitenkin näytetty, että A Oy:llä oli ollut sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa neljän jälleenmyyjän kanssa näiden suostuttua A Oy:n niihin kohdistamiin vähimmäismyynnihintojen tasoa koskeviin kehotuksiin ja vaatimuksiin.

2. Seuraamusmaksuesityksen perusteena oleva menettely ja tosiseikat

Markkinaoikeus oli päätöksessään katsonut, että A Oy:n perustaman verkkokaupan päämiestoimituksissa, joissa jälleenmyyjät siirsivät toimituksen A Oy:n hoidettavaksi, oli ollut kysymys A Oy:n yksipuolisesta menettelystä eikä tältä osin ollut kysymys kilpailusäännöksissä kielletystä sopimuksesta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto oli valituksessaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle katsonut, etteivät päämiestoimitukset ole olleet A Oy:n yksipuolista menettelyä, ja esittänyt tämän tueksi

perusteluja, joita ei ollut tuotu esiin seuraamusmaksuesityksessä.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston seuraamusmaksuesityksestä on ilmeettä, mistä kilpailusäännösten vastaisesta menettelystä virasto vaatii seuraamusmaksua ja miltä osin virasto katsoo seuraamusmaksuesityksen kohteena olevan yrityksen menetelleen kilpailusäännösten vastaisesti. Seuraamusmaksuesityksestä on myös käytävä ilmi, millä perusteilla virasto katsoo yrityksen menettelyn kilpailusäännösten vastaiseksi. Viraston esityksen on sisällettävä merkitykselliset tosiseikat ja oikeudelliset johtopäätökset, jotka virasto on tehnyt tosiseikkojen nojalla.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston seuraamusmaksuesityksessä ei ollut todettu, että viraston näkemyksen mukaan päämiestoimitukset olisivat sellainen järjestely, johon jälleennyijät nimenomaisesti osallistuisivat tilauksia vastaanottamalla taikka myyjinä tai toimittajina ja joita tulisi pitää itsessään kilpailusäännöksissä kiellettyinä määrähinnoitteluna, josta olisi syntynyt sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa A Oy:n ja jälleennyijien välillä. Kun otettiin huomioon seuraamusmaksuvaatimukselle esitetyt perusteet ja esityksessä päämiestoimituksiin liittyvistä tosiseikoista sekä niiden kilpailuoikeudellisesta arvioinnista lausuttu, korkeimmassa hallinto-oikeudessa ei voinut tulla enää arviotavaksi, olisiko päämiestoimituksia arvioitava muuna kuin A Oy:n yksipuolisena menettelynä.

3. Tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus

A Oy:n esittämän mukaan sen perustamalla verkkokaupalla ja verkkokaupan toimintamallilla oli ollut kilpailuoikeudellisesti hyväksyttävät ja asiakkaiden edun mukaiset tavoitteet, eikä verkkokaupassa noudatetussa yhdessä hinnassa ollut kysymys tarkoitukseen perustuvas- ta kilpailunrajoituksesta.

Kun otettiin huomioon verkko-kauppasopimuksen lauseke jälleennyyntihintojen määrittämisestä ja sen kilpailua rajoittava tarkoitus sekä A Oy:n menettely kokonaisuudessaan ja verkkokauppasopimuksen taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, asiassa ei ollut ilmennyt sellaisia kilpailua edistäviä vaikutuksia, joiden perusteella olisi voitu

epäillä jälleennyyntihintojen määrittämisen haitallisuutta kilpailulle ja jotka riittäisivät kyseenalaistamaan kokonaisarvioinnissa kyseisen menettelyn vahingollisuuden kilpailulle. Korkein hallinto-oikeus katsoi kysymyksessä olevan tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus, eikä Kilpailu- ja kuluttajaviraston siten tarvinnut osoittaa kilpailunvastaisen vaikutusten olemassaoloa.

Laki kilpailunrajoituksista

(480/1992) 4 §

Kilpailulaki 5 §, 12 §

Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) 101 artikla 1 kohta

Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-211/22, Super Bock Bebidas (EU:C:2023:529)

Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-306/20, Visma Enterprise (EU:C:2021:935)

Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-450/19, Kilpailu- ja kuluttajavirasto (EU:C:2021:10)

Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-228/18, Budapest Bank (EU:C:2020:265)

Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-74/14, Eturas ym. (EU:C:2016:42)

Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-609/13 P, Duravit ym. v. komissio (EU:C:2017:46)

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio yhdistetyissä asioissa C-2/01 P ja C-3/01 P, BAI ja komissio v. Bayer (EU:C:2004:2)

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa 107/82, AEG v. komissio (EU:C:1983:293)

Ympäristöasiat

KHO:2023:106

Ympäristövaikutusten arviointi (YVA) – YVA-menettelyn soveltaminen yksittäistapauksessa – Kalankasvatustilain merialueella – Kaksi yksikköä – Yksiköiden välinen etäisyys – Sijainninjaussuunnitelman merkitys – Todennäköiset hankeluettelon hankkeisiin rinnastettavat merkittävät ympäristövaikutukset

Asiassa oli kysymys sen arvioimisesta, oliko ELY-keskus voinut ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 §:n 2 momentissa

tarkoitettuna yksittäistapausta koskevan arvioinnin perusteella päättää YVA-menettelyn soveltamisesta kalankasvatushankkeeseen merialueella.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että kansallisella päätöksellä merellä sijaitsevien kalankasvatustilain lisäämisestä YVA-lain hankeluteluun oli tavoiteltu muun ohella hankkeita koskevan YVA-velvollisuuden selkeyttämistä. Hankelutelon kokoraja (lisäkasvu vähintään 1 000 000 kg vuodessa) oli määritelty siten, että sen ylittävistä hankkeista todennäköisesti aiheutui aina, toimintaympäristöstä riippumatta, merkittäviä ympäristövaikutuksia. Hankelutelon kokorajan alittavissa hankkeissa YVA-menettelyn soveltaminen määräytyi sen perusteella, aiheutuiko hankkeesta todennäköisesti hankelutelon hankkeiden vaikutuksiin laadultaan ja laajuudeltaan rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Hankkeessa suunniteltu kalankasvatuksen vuosittainen tuotantomäärä 850 000 kg jakautui kahdelle alueelle. Yksiköiden keskinäinen etäisyys oli noin 3,5 km. Toiminnasta aiheutuva laskennallinen ravinne päästö vuodessa oli yhteenlaskettuna noin 34 000 kg typpeä ja 3 300 kg fosforia. Hanke sijoittui vesimuodostumiin, joiden ekologinen tila oli heikentynyt hyvästä tyydyttävään viimeisimmällä vesienhoitokaudella. Toisen yksikön kanssa samassa vesimuodostumassa oli noin 5 km etäisyydellä toisen toimijan kalankasvatamo, ja ELY-keskus oli pitänyt toimintojen yhteisvaikutuksia vesiympäristön sietokykyyn nähden huomattavina. Hankesijoittui alueelle, joka oli kansallisessa vesiviljelyn sijainninjaussuunnitelmas- sa vuodelta 2014 arvioitu alueeksi, jolle kalankasvatuksen keskittämistä oli pidetty mahdollisena. Hyväksyttävän kasvatuksen määräksi suunnitelmassa oli arvioitu kuitenkin vain 400 000–600 000 kg vuodessa. Sijainninjaussuunnitelman arvioilla ei myöskään ollut sitovaa oikeudellista merkitystä, eikä suunnitelmaa ollut päivitetty vastaamaan vesistöjen tilassa tapahtuneita muutoksia.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että toiminnasta ja sen vaikutuksista saatu selvitys huomioon ottaen hanketta oli pidettävä yhtenä

hankkeena eikä muutoksenhakijan esittämin tavoin kahtena erillisenä hankkeena. Kysymys oli kokoluokaltaan merkittävän hankkeen sijoittamisesta vesialueelle, jonka ekologinen tila oli heikentynyt aiemmasta. Kun otettiin huomioon sijainninohjaussuunnitelmasta ja hankkeen mahdollisista yhteisvaikutuksista muiden hankkeiden kanssa todettu, ELY-keskus oli voinut päätyä siihen, että hanke aiheutti todennäköisesti laadultaan ja laajuudeltaan YVA-lain hankeluettelon hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 3 § 1, 2 ja 3 mom. (252/2107) sekä liite 1 kohta 1 alakohta d (126/2019) ja liite 2 (252/2017)

KHO:2023:108

Vesitalouslupa – Ponttonisilta – Luvan myöntämisen edellytykset – Lupahakemuksen sisältövaatimukset – Selvitysten puutteellisuus – Intressivertailu – Asemaja rakennepiirustukset – Sillan sijainti – Käyttöoikeus yhteiseen vesialueeseen

Aluehallintovirasto oli myöntänyt hakijalle vesilain mukaisen luvan kelluvan ponttonisillan rakentamiseen paikkaan, joka ilmeni hakemusasiakirjoissa esitetystä pääpiirustuksesta. Silta tuli lupamääräyksen mukaan rakentaa pääpiirustuksen mukaisesti.

Asiassa oli arvioitava, oliko hakemuksessa esitetty asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys sillan rakentamisedellytyksistä hakemuksen mukaiselle paikalle ja olivatko asiassa tehdyn intressivertailu ja päätös perustuneet riittävään selvitykseen siten, että lupa hankkeelle oli voitu myöntää.

Asiassa saadun selvityksen perusteella pääpiirustuksen mukaisen sillan pituus, sen sijainti ja sillan edellyttämä maatuki eivät vastanneet alueen todellisia olosuhteita. Asiassa oli jäänyt siten epäselväksi, miten silta olisi mahdollista rakentaa hakemuksessa esitetyllä tavalla lupamääräysten mukaisesti. Korkein hallinto-oikeus totesi, että vesilain mukaisen hankkeen rakenne- ja asemapiirustusten oli

oltava riittävän yksityiskohtaisia ja yksiselitteisiä hankkeen vaikutusten arvioimiseksi, käyttöoikeuden määrittämiseksi ja hankkeen toteuttamisen valvomiseksi. Tähän nähden korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei lupahakemus täyttänyt kaikkia vesilain ja sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyjä vaatimuksia, eikä hakemusasiakirjojen virheitä ja puutteita voitu pitää vähäisinä tai teknisluonteisina. Hakemuksen perusteella ei siten ollut mahdollista tehdä intressivertailua ja ratkaista asiaa. Tässä tilanteessa myöskään hakijalle myönnetylle pysyväälle käyttöoikeudelle yhteiseen vesialueeseen ei ollut vesilain mukaisia edellytyksiä. Hallinto-oikeuden ja aluehallintoviraston päätökset oli näin ollen kumottava ja asia palautettava aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Vesilaki (587/2011) 2 luku 13 § 1 momentti 1 kohta ja 2 momentti, 3 luku 4 § 1 momentti 2 kohta, 10 § 1 momentti, 11 luku 3 § 1 momentti, 5 § 1 momentti, 17 § 2 momentti, 21 § 1 momentti
Valtioneuvoston asetus vesitalousasioista (1560/2011) 1 § 1 momentti 4–6 kohta, 2 § 1 momentti 3–4 kohta, 11 § 1 ja 2 momentti

KHO:2023:122

Vesitalouslupa – Vesistön säännöstely – Säännöstelymääräysten muuttaminen – Vesioikeuslaki – Siirtymäsäännökset

Lupa vesistön säännöstelyyn oli myönnetty ennen vesilakia voimassa olleen lain nojalla. Vesilain 19 luvun 15 §:n 1 momentin mukaan sille, joka ennen vesilain voimaantuloa oli saanut luvan vesitaloushankkeeseen, voitiin hakemuksesta myöntää vesilain mukainen lupa. Mainittu säännös ei estänyt lupaviranomaista luvan haltijan hakemuksesta muuttamasta lupaa vain osittain vesilain mukaiseksi niin, että lupa jäi muilta osin voimaan aiemman lainsäädännön mukaisena.

Vesilaki 19 luku 4 ja 15 §

KHO:2023:123

Maankäyttö ja rakentaminen – Rakennuslupa – Tuulivoimalat – Useampi myönnetty rakennus-

lupa koskien samoja rakennuspaikkoja – Valitusoikeus – Rakennuslupien myöntämisedellytykset – Lupien väliset suhteet

Muutoksenhaku koski yhtiölle 19.11.2020 myönnettyjä rakennuslupia kahdeksan tuulivoimalan rakentamiseen. Tuulivoimalat sijoituivat oikeusvaikutteisen osayleiskaavan mukaisille tuulivoimaloiden alueille (tv-1). Osayleiskaava mahdollisti enintään yhdeksän tuulivoimalan rakentamisen.

Yhtiölle oli aiemmin myönnetty rakennusluvat saman osayleiskaavan tuulivoimaloiden alueille sijoittuville yhdeksälle tuulivoimalalle. Kunnan rakennuslupaviranomainen pidensi näiden aiemmin myönnettyjen rakennuslupien voimassaoloa 19.11.2020 tehdyllä päätöksellä siten, että rakennustyöt oli aloitettava 23.2.2022 mennessä.

Samoille rakennuspaikoille oli lisäksi 25.5.2021 myönnetty uudet poikkeamispäätöksiin perustuvat rakennusluvat seitsemälle aikaisempaa korkeammalle tuulivoimalalle. Nämä 25.5.2021 myönnetty rakennusluvat eivät olleet tulleet muutoksenhaun vuoksi lainvoimaisiksi eivätkä voimaan ennen kuin hallinto-oikeus antoi ratkaisunsa 19.11.2020 myönnettyjä rakennuslupia koskevaan valitukseen.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että 25.5.2021 tehdyissä rakennuslupapäätöksissä ei ollut määrätty, että rakennusluvat korvaisivat voimaan tullessaan samoille rakennuspaikoille aiemmin myönnetty rakennusluvat. Rakennuslupapäätösten oikeudellisesta luonteesta ei maankäyttö- ja rakennuslain nojalla eikä muutoinkaan seurannut, että samaa rakennuspaikkaa koskeva uusi lupapäätös korvaisi aiemman lupapäätöksen. Korkein hallinto-oikeus katsoi näin ollen, että hallinto-oikeus ei ollut voinut jättää sille tehtyä valitusta tutkimatta sillä perusteella, että muutoksenhakijoilla ei ollut enää oikeussuojan tarvetta lupien korvautuessa uusilla luvilla. Muutoksenhakijoiden valitusoikeus määräytyi tässä tilanteessa edelleenkin maankäyttö- ja rakennuslain valitusoikeutta koskevien säännösten perusteella.

Selvitys rakennuspaikan rakentamistilanteesta ja rakennuspaikal-

le myönnettyistä voimassa olevista rakennusluvista oli keskeinen osa rakennuslupahakemuksen ratkaisemisen edellytyksenä olevaa selvitysaineistoa. Muutoksenhaun kohteena olleista rakennuslupapäätöksistä ei käynyt ilmi, millä tavoin samoille rakennuspaikoille myönnetty rakennusluvut oli otettu päätösharkinnassa huomioon. Rakennuslupapäätöksiin ei ollut myöskään sisällytetty lupamääräystä, jonka perusteella myöhemmin myönnetty rakennusluvat korvaisivat voimaan tullessaan aiemmat rakennusluvut, tai muutakaan lupamääräystä, joka määrittäisi rakennuslupien välistä suhdetta.

Koska muutoksenhaun kohteena olevissa rakennusluvuissa tarkoitettua rakentamista ei ollut mahdollista toteuttaa samanaikaisesti aikaisempiin rakennuslupiin perustuvan rakentamisen kanssa, rakennuslupien myöntämisedellytyksistä ei ollut voitu varmistua ilman, että lupien suhde voimassa oleviin aiempiin lupiin määritettiin. Muutoksenhaun kohteena olleet rakennuslupapäätökset kumottiin siltä osin kuin muutoksenhakijoilla katsottiin olleen asiassa maankäyttö- ja rakennuslain nojalla valitusoikeus.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 131 § 1 momentti, 171 §, 175 § 1 momentti, 192 § 1 momentti

KHO:2023:124

Maankäyttö ja rakentaminen – Poikkeaminen osayleiskaavasta – Tuulivoima – Poikkeamisen oikeudelliset edellytykset – Selvitysten riittävyys – Voimaloiden korottaminen

Tuulivoimalakohtaisilla poikkeamispäätöksillä oli myönnetty lupa poiketa osayleiskaavan kaavamääräyksestä tuulivoimaloiden kokonaiskorkeuden nostamiseksi 210 metrillä 230 metriin sekä kaava-alueelle sijoittuvien voimaloiden kokonaistehon nostamiseksi 30 megawattista alle 45 megawattiin. Joidenkin tuulivoimaloiden osalta poikkeaminen koski lisäksi kaavamääräystä, jonka mukaan voimalan siipien pyörimisalueen tuli sijoittua kokonaisuudessaan tuulivoimaloiden alueen aluerajauksen sisäpuolelle. Poikkeamispäätökset koskivat

yhteensä seitsemän tuulivoimalan rakentamista.

Asiassa oli ratkaistavana, oliko poikkeamisten myöntämiselle ollut maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset oikeudelliset edellytykset, vai oliko mahdollisuus tuulivoimaloiden tehon ja kokonaiskorkeuden kasvattamiseen sekä tuulivoimaloiden aluetta koskevasta aluerajauksesta poikkeamiseen tullut selvittää kaavamääräyksellä.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että kysymyksessä olevan alueen soveltuvuus tuulivoimatuotantoon oli ratkaistu lainvoiman saaneella osayleiskaavalla. Lähtökohtana myönnettyjen poikkeamisten oikeudellisia edellytyksiä arvioitaessa oli siten osayleiskaavan mahdollistama tuulivoimarakentaminen. Poikkeamisten vaikutuksia oli verrattava niihin vaikutuksiin, joita kaavan mahdollistamasta tuulivoimarakentamisesta oli kaavaa laadittaessa arvioitu aiheutuvan.

Poikkeamispäätösten mukaisesta voimaloiden korottamisesta ja kokonaistehon nostosta aiheutuvat ympäristövaikutukset eivät laadittujen selvitysten perusteella olennaisesti eronneet niistä vaikutuksista, joita osayleiskaavan mukaisten tuulivoimaloiden rakentamisesta oli kaavaa laadittaessa arvioitu aiheutuvan. Poikkeamispäätösten mukaisen hankkeen ei siten poikkeamisten laatu ja poikkeamisista aiheutuviista vaikutuksista saatu selvitys huomioon ottaen voitu katsoa johtavan vaikutuksiltaan sellaiseen rakentamiseen, joka edellyttäisi uutta kaavallista tarkastelua. Poikkeamisten myöntämiselle oli ollut osayleiskaavassa osoitetun maankäytön toteuttamiseen liittyvä erityinen syy. Poikkeamislupien myöntämiselle oli siten ollut maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetyt oikeudelliset edellytykset.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 171 § 1 ja 2 momentti

Veroasiat

KHO:2023:104

Henkilökohtaisen tulon verotus – Pääomatulojen hankkimisesta johtuneet menot – Rahoitusvastike – Tappiollinen tulonhankki-

mistoiminta – Kiinteistöosakeyhtiö – Lomahuoneisto

A oli omistanut Kiinteistö Oy B:n osakkeet, jotka yhtiöjärjestyksen mukaan tuottivat oikeuden hallita yhtä yhtiön rakennuksessa olevaa lomahuoneistoa. Kiinteistö Oy B:n yhtiöjärjestyksessä oli määrätty, että osakkeenomistajalla oli oikeus käyttää lomahuoneistoaan korkeintaan 56 vuorokautta kalenterivuodessa. Muuksi ajaksi lomahuoneiston käyttöoikeus jäi Kiinteistö Oy B:lle siten, että yhtiön oli vuokrattava huoneisto valitsemalleen palveluntuottajalle vuokratuottojen kerryttämiseksi yhtiölle. Kiinteistö Oy B tilitti vuokratuoton vuokrausvelvoitteen piirissä olevien lomahuoneistojen osakkeenomistajille vuokratuottona, osinkona tai pääomanpalautuksena siten, että nettotuotto jaettiin osakkeenomistajille heidän omistamiensa osakkeiden lukumäärien suhteessa riippumatta siitä, kuinka paljon kunkin osakkeenomistajan hallitsema lomahuoneisto oli ollut vuokrattuna.

A oli maksanut Kiinteistö Oy B:lle 9 600 euroa rahoitusvastiketta vuonna 2015 ja 9 024 euroa sekä vuonna 2016 että vuonna 2017. Yhtiöjärjestyksen mukaan rahoitusvastikkeilla katettiin yhtiön rakennusaikaisten ja muiden pitkäaikaisten lainojen hoitomenot. Kiinteistö Oy B oli tulouttanut rahoitusvastikkeet kirjantaloudessaan. Yhtiö ei ollut perinyt A:lta hoitovastikkeita. A oli saanut yhtiöstä 2 560 euron suuruisen pääomanpalautuksen sekä vuonna 2015 että vuonna 2017.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei Kiinteistö Oy B ollut luonteeltaan tavallinen kiinteistöosakeyhtiö, vaikka sen yhtiöjärjestyksen mukaan lomahuoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden omistajan hallintaoikeutta oli rajoitettu olennaisella ja merkittävällä tavalla. Tämän vuoksi ja koska Kiinteistö Oy B oli tulouttanut A:n maksamat rahoitusvastikkeet, A:n maksamia rahoitusvastikkeita ei ollut pidettävä yhtiöön tehtyinä lisäsitouksina. Koska A oli omistanut osakkeet tulonhankkimistarkoituksessa, hänellä oli oikeus vähentää yhtiölle maksamansa rahoitusvastikkeet pääomatulon hankkimisesta johtuneina menoina siltä osin, kuin nii-

den ei katsottu kohdistuvan loma- huoneiston omaan käyttöön, vaikka näiden menojen määrä ylitti osakkeiden tuottamien tulojen määrän. Verovuodet 2015–2017.

Asunto-osakeyhtiölaki 28 luku 2 §
Tuloverolaki 31 § 4 momentti, 32 §
(716/2004) ja 54 § 1 momentti
Ks. KHO 1975 B II 541, KHO
2015:99 ja KHO 2016:169

KHO:2023:116

Henkilökohtaisen tulon verotus – Tulon veronalaisuus – Taloudellinen etu – Palkka – Rikosasiasa kertyneet neuvonta- ja oikeudenkäyntikulut – Työnantajan suorittamat työntekijän kulut

A oli Y-lehden toimittaja ja työsuhteessa B Oy:öön. A oli toinen toimittaja Y-lehden julkaisemassa X-nimisessä artikkelissa. A:ta vastaan oli nostettu rikossyyte, jonka mukaan A ja kaksi muuta henkilöä olisivat syyllistyneet artikkelin yhteydessä turvallisuussalaisuuden paljastamiseen ja eräiden luonnosteluvaiheessa olevien asiakirjojen osalta turvallisuussalaisuuden paljastamisen yritykseen. Koska B Oy oli katsonut, että rikosasian ajaminen parhaalla mahdollisella tavalla oli sen intressissä, B Oy oli ottanut vastatakseen A:n puolustuksesta esitutkintavaiheesta alkaen. B Oy oli tilannut asiaan liittyvät palvelut asianajotoimistolta, jonka laskut oli osoitettu B Oy:lle.

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistavana, voiko A:n työnantaja B Oy suorittaa A:n sijasta A:n rikosasian neuvonanto- ja oikeudenkäyntikulut ilman, että A:lle kertyy tuloverolain 61 §:n 2 momentissa tarkoitettua veronalais- ta palkkaa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että esillä oleva syyte kohdistui A:han.

Näin ollen neuvonanto- ja oikeudenkäyntikulut olivat A:n kuluja. A sai taloudellisen edun, kun B Oy suoritti nämä kulut hakijan puolesta. Tällainen taloudellinen etu oli lähtökohtaisesti palkkaa. Sanottua etua ei kuitenkaan ollut luonnehdittava palkaksi, jos esillä olevat neuvonanto- ja oikeudenkäyntikulut olivat A:lle työn suorittamisesta välittömästi aiheutuneita menoja, jotka rinnastuvat työvälaineistä sekä valmistus- ja tarveaineista aiheutuneisiin menoihin tai matka- ja edustusmenoihin. Vaikka A:n työtehtäviin oli kuulunut sanomalehdessä julkaistavien artikkelien laatiminen, hänen työtehtäviinsä ei kuitenkaan ollut katsottava kuuluneen vastaajana oleminen rikosasiaa koskevassa oikeudenkäynnissä. Näin ollen esillä olevasta B Oy:n maksusta asianajotoimistolle kertyi A:lle veronalaista palkkaa. Rikosasian lopputuloksella ei ollut merkitystä A:n saaman taloudellisen edun veronalaisuuden osalta.

Äänestys 3–2 ja esittelijän eriävä mielipide

Tuloverolaki 29 § 1 momentti ja 61 § 2 momentti
Ennakkoperintälaki 13 § 1 momentti 1 kohta ja 15 § 1 momentti

KKO:N VALITUSLUVAT

VL:2023-111

Pahoinpitely – Vammantuottamus

Diaarinumero: R2023/546

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Itä-Suomen hovioikeus
11.5.2023 R 23/237

A oli käyttänyt raskausaikana huumausaineita siten, että hänen sittemmin syntyneellä lapsellaan oli todettu voimakkaita hoitoa vaatineita vieroitusoireita.

Kysymys siitä, oliko A syyllistynyt menettelyllään pahoinpitelyyn tai vammantuottamukseen.

VL:2023-118

Adoptio – Euroopan ihmisoikeus- sopimus – Perhe-elämän suoja

Diaarinumero: S2023/320

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 26.4.2023
S21/1275

C on syntynyt vuonna 2013 äitinsä B:n ja tämän silloisen aviomiehen D:n avioliiton aikana ja D on avioliittoon perustuvan isysolettaman nojalla C:n isä.

B:n ja D:n avioliitto on vuonna 2015 päättynyt avioeroon. B on vuonna 2016 solminut avioliiton A:n kanssa, ja A oli samana vuonna DNA-tutkimuksella todettu C:n biologiseksi isäksi. A:n ja B:n perheeseen on syntynyt heidän avioliiton- sa aikana kaksi lasta lisää.

B on vuonna 2016 nostonut kanteen D:n isyyden kumoamiseksi, mutta kanne on lapsen äidin osalta säädetyn kahden vuoden kanneajan johdosta jätetty liian myöhään nostettuna tutkimatta.

A on hakenut käräjäoikeudessa adoption vahvistamista hänen ja C:n välille. D on vastustanut adoptiota ja A:n hakemus on hylätty sekä käräjäoikeudessa että hovioikeudessa.

Kysymys siitä, oliko käsillä adoptiolain 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja erittäin poikkeuksellisia syitä vahvistaa adoptio ilman D:n suostumusta.

**Toimitus: Eevi Haaja
Alma Talent
shop.almatalent.fi
pro.almatalent.fi/#suomenlaki**

ISSN 0788-8651 (painettu)
ISSN 2954-1921 (verkkojulkaisu)